

อุตสาหกรรมน้ำอัดลมในประเทศไทยกับกฎหมายป้องกันการผูกขาด

นายพระ พวงมาลา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-280-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ANTITRUST LAW IMPLICATION AND CARBONATED SOFT-DRINK
INDUSTRY IN THAILAND

MR. PIRA POUNGMALA

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis submitted in fulfillment of the requirements
for the Degree of Master of Laws

Department of Laws

Graduate School

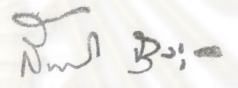
Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-633-280-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ อดสาหกรรมนำอัตมาในประเทศไทยกับกฎหมายป้องกันการผูกขาด
โดย นายพีระ พวงมาลา
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธรรม อยู่ในธรรม
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธีร์ ศุภนิตย์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ อุฏสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์พิเศษ เสตเสถียร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธรรม อยู่ในธรรม)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธีร์ ศุภนิตย์)

.....กรรมการ
(อาจารย์อรพรรณ พันสีพัฒนา)

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

พระ พวงมาลา อุตสาหกรรมน้ำอัดลมในประเทศไทยกับกฎหมายป้องกันการผูกขาด (ANTITRUST LAW IMPLICATION AND CARBONATED SOFT-DRINK INDUSTRY IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษา : พศ.สุธรรม อยู่ในธรรม, อ.ที่ปรึกษาร่วม : พศ.สุธีร์ ศุภนิตย์, 161 หน้า. ISBN 974-633-280-5

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหามาตรการทางกฎหมายป้องกันการผูกขาดที่เหมาะสมเพื่อใช้ควบคุมพฤติกรรมที่ไม่แข่งขันด้านราคาของอุตสาหกรรมน้ำอัดลมในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงทางเศรษฐกิจของประเทศ

ผลการวิจัยพบว่า การไม่แข่งขันด้านราคาของอุตสาหกรรมน้ำอัดลมเป็นสภาพที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เนื่องจากถูกกำหนดตลอดเวลาจากโครงสร้างตลาดที่เป็นแบบผู้ขายน้อยราย (Oligopoly) หลักการของกฎหมายแม้ว่าจะเข้มงวดตามมาตรการของพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 ก็ตาม ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสภาพโครงสร้างตลาดที่เป็นอยู่และทำให้โครงสร้างตลาดมีการแข่งขันเกิดขึ้นได้ วัตถุประสงค์ของมาตรการทางกฎหมายที่อาจเปลี่ยนแปลงโครงสร้างตลาดหรือทำให้ตลาดดังกล่าวมีการแข่งขันเกิดขึ้นและอาจจะนำมาซึ่งการแข่งขันด้านราคาในที่สุดได้นั้น ต้องเป็นมาตรการที่เลือกควบคุมพฤติกรรมของผู้ที่มีอำนาจเหนือตลาดอยู่แล้วในตลาดน้ำอัดลมนั้นโดยตรง (Dominant Position) มิให้ใช้อำนาจที่มีอยู่เหนือผู้อื่นไปในทางมิชอบ ก่อให้เกิดความเสียหายและไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค ผู้ประกอบการรายอื่น ๆ ที่อยู่ในตลาดเดียวกัน และผู้ประกอบการรายใหม่ที่จะเข้ามาในตลาด การควบคุมพฤติกรรมของผู้มีอำนาจเหนือตลาดดังกล่าว จะเอื้อประโยชน์ให้แก่คู่แข่ง ลูกค้า ผู้จำหน่าย ผู้บริโภค และผู้ประกอบการที่ต้องการเข้าสู่ตลาด การนำหลักดังกล่าวมาปรับใช้จะทำให้ผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีส่วนแบ่งทางตลาดรวมกันสูงสุดของตลาดน้ำอัดลมทั้งประเทศ ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ามีอยู่ด้วยกัน 2 ราย คือ บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด และ บริษัท เสริมสุข จำกัด (มหาชน) จัดได้ว่าเป็นผู้มีอำนาจเหนือตลาดแล้ว จึงไม่สามารถใช้อำนาจตลาดที่มีอยู่เพื่อกีดกันมิให้ผู้อื่นเข้ามาในตลาดได้ ทำให้ผู้ประกอบการรายใหม่สามารถเข้าสู่ตลาดได้ง่ายขึ้น ตลาดน้ำอัดลมจึงเปิดกว้างและอาจนำไปสู่การแข่งขันด้านราคาได้ในที่สุด

ศูนย์วิทยพัชรายากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิติดี
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C570602 : MAJOR LAW
KEY WORD: CARBONATED SOFT-DRINK / ANTITRUST / LAW

PIRA POUNGMALA : ANTITRUST LAW IMPLICATION AND CARBONATED SOFT-DRINK INDUSTRY IN THAILAND. THESIS ADVISOR : ASST.PROF.SUDHARMA YOONAI DHARMA, CO-ADVISOR : ASST.PROF.SUTEE SUPANIT. 161 pp.
ISBN 974-633-280-5

The objective of this research is to seek appropriate antitrust measures to effectively control and curb non-price competition behaviour in the carbonated soft-drink industry in Thailand.

According to the research it indicates that the market structure of the carbonated soft-drink industry is Oligopoly. Therefore, non-price competition behaviour is inevitable. In spite of stringent enforcement of Thailand Antitrust Law, B.E. 2522, such market structure persists and no additional competition is created. The only legal recourse to curb the oligopolistic nature of the market must be focused on control measures which selectively control conduct of players in the Dominant Position. This will control power abuse which can be damaging and unfair to other competitors, customers, suppliers, consumers, and new market entrants. Control of Dominant Position in the market will benefit competitors, customers, distributors, consumers and new market entrants. Use of the above mentioned control measures will ensure that dominant players in the carbonated soft-drink industry in Thailand, Thai Pure Drinks Limited and Sermasuk Public Company Limited, will not exercise their power because of their dominance to block out the new entrants. Therefore, barriers to new entry will be diminished. Hence, the market will be more open, leading to more price competition in the future.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์
สาขาวิชา.....นิติศาสตร์
ปีการศึกษา.....2538

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยความช่วยเหลือเป็นอย่างสูงจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ทั้งสองท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธีร์ สุภินิตย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธรรม อยู่ในธรรม ที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธีร์ สุภินิตย์ ที่ได้ ถ่ายทอดความรู้ในวิชากฎหมายป้องกันการผูกขาดให้กับข้าพเจ้า อีกทั้งยังได้ให้คำแนะนำข้อ คิดเห็นและประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์และมีค่าอย่างยิ่งสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าจึงขอ กราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ พิเศษ เสตเสถียร อาจารย์อรพรรณ พันสพัฒนา ที่ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากนี้ ข้าพเจ้ายังได้รับความคิดเห็น คำอธิบาย ตลอดจนข้อเสนอแนะบางประการ จากคุณศิริพล ยอดเมืองเจริญ รองอธิบดีกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งข้าพเจ้าขอ ขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

อีกทั้งขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกท่านที่เป็นกำลังใจให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการ ทำงานของข้าพเจ้าให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยเฉพาะคุณขจร เลิศสกุลพานิชย์ คุณบุญเกตุ ลวิตพิชยวงศ์ คุณยุพดี กาญจนรังษี คุณวาสนา เวชกุลศิลป์ คุณกันนิกา รสรื่น รวมทั้ง แผนกสาระสนเทศและแผนกที่ปรึกษาฝ่ายบริหาร บริษัท โคคา-โคล่า (ประเทศไทย) จำกัด

ท้ายที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่เป็นอย่างสูงที่ทำให้การสนับสนุน ความช่วยเหลือ ความห่วงใย และเป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุดตลอดระยะเวลาที่ศึกษานชั้น บริญญาโทนี้

พีระ พวงมาลา

12 เมษายน 2539

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	
กิตติกรรมประกาศ.....	
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	6
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.4 แนวทางในการศึกษา.....	6
1.5 เค้าโครงของการศึกษา.....	7
1.6 วิธีการศึกษา.....	8
1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
1.8 สมมติฐานในการศึกษาวิจัย.....	9
บทที่ 2 อุตสาหกรรมน้ำอัดลมในประเทศไทย.....	10
2.1 ความน่า.....	10
2.2 ความหมายของน้ำอัดลม.....	11
2.3 ประเภทของน้ำอัดลม.....	11
2.4 อุตสาหกรรมน้ำอัดลมในประเทศไทย.....	12
2.5 จำนวนโรงงานและจำนวนคนงาน.....	13

2.6	วัตถุดิบในการผลิต.....	16
2.7	กรรมวิธีการผลิต.....	16
2.8	กำลังการผลิตและปริมาณการผลิต.....	19
2.9	ปัญหาการผลิต.....	19
2.10	การจัดจำหน่าย.....	20
2.11	สภาพตลาดโดยทั่วไปของน้ำอัดลม.....	21
2.11.1	การแข่งขันทางด้านระบบจัดจำหน่าย.....	23
2.11.2	ด้านการโฆษณาและส่งเสริมการขาย.....	25
2.11.3	ด้านการออกผลิตภัณฑ์ใหม่.....	26
2.12	การร่วมกันกำหนดราคาของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมน้ำอัดลม	29
2.13	ปัญหาทางด้านการตลาด.....	34
2.13.1	ด้านการแข่งขัน.....	34
2.13.2	ด้านราคาจำหน่ายที่สูงขึ้น.....	35
2.14	อุตสาหกรรมน้ำอัดลมกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ.....	35
2.14.1	อุตสาหกรรมน้ำตาล.....	35
2.14.2	อุตสาหกรรมผลิตขวดแก้ว.....	36
2.14.3	อุตสาหกรรมการผลิตถังพลาสติก.....	38
2.14.4	อุตสาหกรรมฟาจุกจีบ.....	39
2.14.5	อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์.....	39
2.14.6	อุตสาหกรรมการผลิตวัสดุก่อสร้าง.....	39
2.14.7	อุตสาหกรรมประกอบเครื่องทำความเย็น.....	40
2.14.8	ธุรกิจโฆษณา.....	40
2.15	ความช่วยเหลือของรัฐที่มีต่ออุตสาหกรรมน้ำอัดลม.....	42
2.16	แนวโน้มอนาคตของอุตสาหกรรมน้ำอัดลมในประเทศไทย.....	43

บทที่ 3	หลักการทางเศรษฐศาสตร์กับโครงสร้างของอุตสาหกรรมน้ำอัดลมในประเทศไทย.....	45
3.1	หลักการและแนวคิดของการแข่งขันในระบบเศรษฐกิจแบบเสรี....	46
3.2	โครงสร้างตลาด.....	50
3.3	พฤติกรรมตลาด.....	64
3.4	ผลการดำเนินงานของตลาด.....	70
3.5	วิเคราะห์โครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำอัดลมในประเทศไทย.....	76
3.6	สรุป.....	79
บทที่ 4	มาตรการกฎหมายป้องกันการผูกขาดในต่างประเทศกับการแก้ปัญหาการร่วมกันกำหนดราคาสินค้า.....	81
4.1	ระบบกฎหมายป้องกันการผูกขาด.....	81
4.1.1	ระบบควบคุมโครงสร้างเศรษฐกิจ.....	82
4.1.2	ระบบควบคุมพฤติกรรม.....	83
4.2	แนวทางกฎหมายป้องกันการผูกขาดของประเทศสหรัฐอเมริกา....	83
4.2.1	บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	86
4.2.2	แนวคำพิพากษาของศาล.....	87
4.2.3	อุตสาหกรรมน้ำอัดลมในสหรัฐอเมริกา กฎหมายป้องกันการผูกขาด.....	92
4.3	แนวทางกฎหมายป้องกันการผูกขาดของกลุ่มประชาคมยุโรป.....	102
4.3.1	บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	104
4.3.2	แนวคำพิพากษาของศาล.....	111
4.4	สรุป.....	116

บทที่ 5	มาตรการกฎหมายป้องกันการผูกขาดกับอุตสาหกรรมน้ำอัดลมใน.....	
	ประเทศไทย.....	118
5.1	มาตรการของพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522.....	118
5.1.1	มาตรการในการกำหนดราคาสินค้า.....	118
5.1.2	มาตรการป้องกันการผูกขาด.....	122
5.2	การบังคับใช้กฎหมาย.....	126
5.2.1	คณะกรรมการกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด.....	126
5.2.2	สำนักงานคณะกรรมการกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด.....	127
5.2.3	อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่.....	128
5.3	ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดตามพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522.....	129
5.3.1	มาตรการตามมาตรา 23 การประกาศให้เป็นสินค้าควบคุม.....	129
5.3.2	มาตรการตามมาตรา 29 การควบคุมราคาสินค้าไม่ให้ปั่นป่วน.....	135
5.3.3	มาตรการตามมาตรา 31 การป้องกันการผูกขาด.....	136
5.4	ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดกับอุตสาหกรรมน้ำอัดลม.....	139
5.4.1	มาตรการประกาศให้เป็นสินค้าควบคุมตามมาตรา 23.....	139
5.4.2	มาตรการควบคุมราคาสินค้าไม่ให้ปั่นป่วนตามมาตรา 29.....	141
5.4.3	มาตรการป้องกันการผูกขาดตามมาตรา 31.....	142
5.5	สรุป.....	143

บทที่ 6	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	145
6.1	สรุปผลการศึกษา.....	145
6.2	ข้อเสนอแนะ.....	152
	รายการอ้างอิง.....	155
	ประวัติผู้เขียน.....	161

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย